

any, forsadament en la dita pesquera de Tavallera; si no, que altrament no seran admesos ni acullits en lo juogar de les *reves*» (p. 482).

També és d'interès una altra disposició, de 1590, en la qual «se à resolt que quant a algun que --- per desgràcia esgarraba el bolitx, y al 2.^a o 3.^a dia no l pot adobar, que puga pendre qualsevol altre bolitx per anar a fer las sevas *revas*» (p. 468); o sigui que un altre li pugui pendre la tanda de pesca a què ell tenia dret. L'organització va anar seguint en vigor, segons 10 força més documents, en algun dels quals no figura el mot *reva*, però hi està implícit, i que il·lustren la vida de la institució. «ajuntats los patrons de bolitx, a casa de la vila, per juçar las sorts de la pesquera --- an resolt --- que per aquest any júgian --- y d'aquest 15 any endavant no júg[ul]ian ningun bolitx ---» (p. 478, nota 9)

Avui *reva* és un mot oblidat en català central i de les regions meridionals, però seguí vivint a tot el Nord-est del Princ. i els Pirineus orientals. Encara que ja 20 no va recollir-lo Lab, sí Aguiló: a la PnaVic «*reba*, viatge, tornada [?], tanda; això anirà en una altra *reba*», i, s. v. *reva* (§ 2), «tanda. m'han senyalat *reva* per entrar al exercici; ja han cridat una altra *reva*»; i «*reva* (Empordà): tono»; però és clar que tant aquest 25 *tono* com el *tornada* anterior deuen ser errades de còpia (o de lectura, per part de Montoliu publicador del DAg) en lloc de *torn* o cast. *turno*.

Hi apporto confirmacions orals. Ho vaig sentir per primera vegada el 1935 a l'alta vall pirinenca de Que- 30 ralbs (una vintena de km. a l'Oest del Port d'Ares, per on entraven els indoeuropeus a Catalunya, damunt el nucli sorotàptic d'Arles on se n'han conservat les inscripcions). Un ramader m'explicava com «feien la *řéba*: com es repartien els homes del poble els dies 35 que tocava a cada un de guardar el ramat comunal; la *řéba* són aquests dies, va aclarir-me, «sí, com quan anem a la coma d'Eina, a la Jaça del Raule». Segueix encara usual a muntanya: «dues *řébas*» sento, parlant de produccions agrícoles, a Joanet (Selva-Guilleries, 40 entre Arbúcies i StHilari), 1982.

Altres vegades, la sèrie no és cronològica, sinó locati-va: el pescador de Cadaqués que m'informà sobre els accidents de costa del Cap de Creus, deia «anar de 45 *řéba*» parlant de dos o més llocs, situats l'un darrere l'altre en un mateix camí (1964). Va usar-lo bastant la baix-empordanesa Víctor Català: «mentre esperava *reva*, escoltà lo que deien els parroquians --- del barber ---» (Lenin, O. C., p. 973); «--- els llaminers, que, pel molt que hi acudien, s'hauria dit que s'hi feyen 50 passar la set, *per reva*» en una taverna (conte publ. el 1923 a «Catalana» VI, 507; «Ella conegué que no podia durar gaire: --- aprofità les darreres forces que li quedaven per anar-se despedint de tot allò que havia estimat; tocà la *reva* al camp, on feia temps que no 55 havia estat, i una bella tarda ---» id. (Ombrivoles, p. 97).

El punt més meridional on ho troben els autors d'AlcM és Mojà (una cinquantena de km. NNO. de Bna): «qui és la *reva*: qui és l'últim?», en una sèrie 60

que espera torn»; i localitzant-ho a les comarques on ja l'hem vist i també al Lluçanès i Garrotxa: «heu d'anar per *reves*», «no podem fer-ho tots alhora: ho farem per *reves*», «has d'esperar que et toqui la *reva*»; i, en el Ripollès, «ha passat una *reva* de cavalls» 'una sèrie, un reguizell'.

En fi, Pous i Pagès, en Jordi Fragnals, a la fi del grandios convit de comiat, on l'alegria procurava ofegar el sentiment obscur de la tragèdia que s'atansa: «tothom enraonava, tothom reia, més i més fort a cada punt, fins a no donar-se *reva* 'ls uns als altres», capítol VIII (1.^a ed., 1912, p. 360); jo ja no ho havia sentit dir al gran novel·lista empordanès, però el seu fill Josep, planyent-se un dia (1972) dels abusos dels correctors de català», em posà espontàniament l'exemple d'aquest passatge, on un d'aquests saberuts barcelonins havia canviat la paraula, per a ell desconeguda, en *treva* —deformant ben inoportunament el contingut de l'expressió—; per sort ell va impedir-ho, restablint el mot, que havia sentit algun cop al seu pare, i que encara que ell mateix no el conegués, son pare li havia explicat que així ho deien els vells de l'Alt Empordà (no sé, doncs, si fer gaire cas de la pron. *řéba* que vaig oír al fill, que ja no coneixia personalment el mot). El sentit podria venir del de donar-se torn per parlar o per escoltar-se, però ja sembla 'fer cas l'un de l'altre'; cf. *fer-ne cabal*, que ens porta la idea d'importància: dels cabals per pagar una obligació, o del *cabal* 'bestiar' dels ramaders.

Justament això ens duu a comprendre la més antiga documentació del mot en llengua d'oc, en un passatge del clàssic roman occità *Flamenca* (llgd. Nord, c. 1240), que ha donat maldecaps als comentadors i provençalistes. La gran senyora, i venusta heroïna, reprimint-se certa gelosia de les seves gentils i còmplices donzelles, es vanta de cara al seu galant: «quan las donnas sa beutat laouzn / --- / dizon: — mielz conoissem n'ós / beutat de dona non fa <c>hz vós: / vos-autre us tenés per pagat / si donna és de bon agrat / --- /; mais, qui la vé quan si despueilla, / quan si colca e quan si lèva! / ja non dirà pois tanta *řeva*, / si savis es, a las serventas» (v. 570). L'audaç enamorat Guilhem de Nivers havia cregut útil dir algunes paraules dolces o amables a les joves i boniques donzelles de la seva adorada (Alís i l'altra); que acabaran per ser les seves còmplices; en el poc edificat final de l'apassionada i subtil novella; i la dama .. ben feta —deixant comprendre que ho és més que el que per dignitat senyoril es digna deixar aparèixer— dóna a entendre que el cavaller ja no s'abaxaria a dir-los tals coses si es fes ben càrrec que «les diferències» estan totes a favor d'ella, en una porporció que ell ni somia.

Deixem enlaire si hem d'accentuar *dirà* com a futur, o *dura* com a condicional (< plusquampf. de Subj.): que no és clar, i una cosa i altra, possibles, s'adaptarien al context i al sentit del mot (el condicional *dura* DIXÈ-RAT, no figura en els despullaments d'Appel, Chr, p. xxxi, però seria com els tan coneguts *vira*, *feira*, *amera*). Paul Meyer, esmaperdut, provant de guiar-se per un apriori etimològic, opinà, en la 2.^a ed.: «pour-